

Arapça Sözlü Çeviri Eğitime Yönelik Örnek Ders Anlatımları ve Sınıf İçi Uygulama Önerileri

Sample Lectures and Classroom Practice Suggestions for Arabic Interpreting Education

Öğr. Gör. Dr. Muhammed KURT

Gazi Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu
Gazi University, School of Foreign Languages
Ankara / Türkiye
muhammetkurt@gazi.edu.tr
ORCID: 0000-0001-7190-8313

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types : Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received : 21.10.2025

Kabul Tarihi / Accepted : 10.12.2025

Yayın Tarihi / Published : 30.12.2025

Yayın Sezonu / Pub Date Season : Aralık / December

Cilt / Volume: 3 • Sayı / Issue: 2 • Sayfa / Pages: 211-233

Atıf / Cite as

KURT, M. (2025). Arapça Sözlü Çeviri Eğitime Yönelik Örnek Ders Anlatımları ve Sınıf İçi Uygulama Önerileri, *Lisânî İlimler Dergisi*, 3(2), 211-233.

Doi: 10.5281/zenodo.18031137

İntihal / Plagiarism

Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Yayın Hakkı / Copyright®

LİDER, Lisânî İlimler Dergisi, uluslararası, bilimsel ve hakemli bir dergidir. Tüm hakları saklıdır.

Journal of Linguistic Studies is an international, scientific and peer-reviewed journal.

All rights reserved.

Dergimizde yayımlanan makaleler,

Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası (CC BY 4.0) ile lisanslanmıştır.

*The articles published in our journal are licensed under
Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).*



Öz: Sözlü çeviri, profesyonel çevirmenlerin en önemli becerilerinden biridir. Sözlü çeviri, dilin yalnızca yazılı metinlerle değil, hızlı ve doğru biçimde sözlü olarak da aktarılmasını gerektirdiği için, dil becerilerinin en üst düzeyde kullanıldığı alanlardan biridir. Bu beceri, sadece dil bilimsel doğru çeviriler yapmayı değil; aynı zamanda kültürel anlayış, hızlı düşünme, anlamı doğru bir şekilde aktarabilme ve dilin sosyal bağlamını anlama becerilerini de gerektirir. Arapça ve Türkçe hem dil bilimsel yapıları hem de kültürel bağlamları açısından önemli farklılıklar barındıran diller olup; bu diller arasında doğru ve etkin bir sözlü çeviri yapmak, profesyonel çevirmenler için

belirli bir uzmanlık gerektirir. Ancak, bu becerinin öğrenciler tarafından kazanılması ve geliştirilebilmesi için doğru öğretim yöntemlerinin ve sınıf içi uygulamaların önemi büyüktür. Bu makalede, Arapça-Türkçe dil çiftleri üzerinden sözlü çeviri eğitimi için uygulanabilecek çeşitli öğretim yöntemleri ve sınıf içi pratik uygulamaları ele alınmıştır. Ayrıca, değerlendirme yöntemleri ve geri bildirim süreçlerinin öğrencilerin sözlü çeviri becerilerinin gelişimine nasıl katkı sağladığı açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sözlü çeviri, Çeviri eğitimi, Arapça, Türkçe, Çeviri edinci

Abstract: Interpreting is one of the most important skills for language learners and professional translators. Since the language must be conveyed orally quickly and accurately rather than simply through a written text, interpreting is one of the areas where language skills are used at the highest level. This skill requires not only grammatically correct translations, but also cultural understanding, quick thinking, the ability to convey meaning accurately, and the ability to understand the social context of the language. Arabic and Turkish are languages with significant differences in both their grammatical structures and cultural contexts, and performing accurate and effective interpreting between these languages requires a certain level of expertise for professional translators. However, correct teaching methods and classroom practices are of great importance for students to acquire and develop this skill. This article will discuss various teaching methods and classroom practical applications that can be applied to interpreting education in the Arabic-Turkish language pair. It will also explain how assessment methods and feedback processes contribute to the development of students' interpreting skills.

Keywords: Interpreting, Translation training, Translation skills, Arabic, Turkish

GİRİŞ

Sözlü çeviri, konuşmacının söylediklerini hedef dile anında veya kısa bir süre içinde sözlü olarak aktaran, dilsel ve kültürel aracılık işlevi gören bir çeviri türüdür. Bu tür çeviri, genellikle konuşmaların gerçek zamanlı olarak çevrilmesini sağlar ve çevirmenlerin dinleme, hızlı anlama ve uygun dilde yeniden ifade etme becerilerini gerektirir. Sözlü çeviri hem birebir hem de çoklu katılımcıların bulunduğu toplantılar, konferanslar, resmi görüşmeler vb. ortamlarda yapılabilir. Sözlü çeviri, yazılı çeviriyle kıyaslandığında çevirmene daha çok sorumluluk yükleyen bir süreci ifade etmektedir. Aymil Doğan sözlü çeviri işini, “seri düşünebilen, aynı anda birkaç işe odaklanabilen, yaşama merak duyan, yoğun stresten yılmayan, iletişimde farklı diller ve kültürler arasında bir aracı olmanın coşkusuyla özleyen insan tipinin, tadına doyamadan yaşayacağı dolu dolu bir serüven” olarak tanımlar (2003, s. 7). Snell-Hornby vd. (1998, s. 302) ise sözlü çeviriyi, “çevirmenin bir papağan gibi kelimeleri duyup aktardığı bir süreç değil, kaynak dilde yapılan konuşmanın anlamını anlayarak algıladığı ve erek dile aktardığı bir süreç” olduğunu vurgular. Bu açıdan bakıldığında çok kısa bir zaman dilimi içerisinde

duyulanı anlayıp, aktarılması gereken bilgiyi not alıp çevirebilmek azımsanmayacak derecede önemli bir iştir.

Sözlü çeviri, temel olarak iki şekilde yapılır:

1. Eşzamanlı Çeviri: Konuşmacının söylediklerini anlık olarak çevirmek, genellikle konferanslarda ve büyük toplantılarda kullanılır. Çevirmenler, bir kulaklık aracılığıyla konuşmaları dinler ve hemen ardından çevrilen dilde aktarımda bulunurlar. Bu, çok hızlı düşünme ve doğru aktarma becerisi gerektirir.

2. Ardıl Çeviri: Konuşmaların daha kısa bölümler halinde çevrilmesidir. Bu tür çeviri genellikle mahkeme gibi resmi toplantılarda veya yüz yüze yapılan görüşmelerde kullanılır. Çevirmen, konuşmacı durduğunda çevirisini yapar. Bu da çevirmenin daha fazla zaman ve dikkatle çalışmasını sağlar.

Sözlü çeviri Türkiye’de 1950’lerin ikinci yarısında ilk örneklerini vermeye başlamıştır. 1980’lerde Türkiye’de dışa açılma hamleleri yapıldığı için uluslararası ilişkilere de ihtiyaç artmış ve bu durum beraberinde sözlü çeviri gereksinimini de getirmiştir (Doğan, 2003). Sözlü çeviri eğitiminin kurumsallaşması ise 1969’da Türkiye’de Konferans Tercümanları Derneği’nin kurulması ve 1982’de Hacettepe Üniversitesi’nde lisans düzeyinde Mütercim Tercümanlık ve Boğaziçi Üniversitesi’nde 1983 yılında Çeviribilim bölümlerinin açılmasıyla başlamıştır (Diriker, 2018, s. 24).

Sözlü çeviri eğitime yönelik pratikler, alanın ilk yıllarında önerildiği şekilde usta-çırak modeline dayanan aktif ve bireysel uygulamalarla sürdürülmektedir (Bayraktar Özer, 2023, s. 3). Bu geleneksel modele göre, eğitmen öğrencilerin sözlü çeviri performanslarını dinler ve bazı değerlendirme kriterlerine dayanarak öğrencilere geribildirim verir. Alanyazında, sözlü çevirmen adaylarını dil ve bilişsel becerilerin yanı sıra, takım çalışması, iletişim ve organizasyon becerileri ile de donatılması gerektiği sıkça belirtilmektedir (Orlando, 2016).

Çeviri edinci, sadece iki dil arasında birebir kelime çevirisi yapmaktan ziyade, anlamı doğru bir şekilde aktarmayı ve kültürel uyumu sağlamayı amaçlar. Bu yetkinlik, dilbilgisi, anlam bilgisi, kültürel bilgi ve metin çözümleme gibi çeşitli alanları kapsar (Kurt, 2025, s.1241). Sözlü çeviri, dil öğreniminde yalnızca kelime ve gramer bilgisinin ötesine geçerek öğrencinin dili bütüncül bir şekilde kullanmasını sağlayan önemli bir süreçtir. Dinleme, anlama ve ifade etme becerilerini aynı anda harekete geçiren bu yöntem, öğrencinin yeni bir dildeki konuşmaları bağlamıyla birlikte kavrama yeteneğini güçlendirir. Örneğin Arapça–Türkçe çeviri yapan bir öğrenci, farklı aksan ve konuşma hızlarını ayırt etmeyi öğrenirken, anlam kaymalarını fark etme ve konuşmanın tonlamasına uygun bir şekilde tepki verme becerisi kazanır.

Bu süreç, yalnızca doğru kelimeleri bulmayı değil, anlamı kültürel yönleriyle birlikte aktarabilmeyi de gerektirir.

Aynı zamanda sözlü çeviri, öğrencinin iletişim becerilerini ve zihinsel esnekliğini de geliştirir. Çevirmen, konuşmayı anında çözümleyip uygun ifadeleri seçerek hedef dile aktarmak zorunda olduğundan, düşünme hızını ve dil kullanma çevikliğini artırır. Arapçadan Türkçeye yapılan çevirilerde tonlama, vurgu ve beden dili gibi unsurların doğru yansıtılması, öğrencinin hem çeviri sürecinde hem de günlük iletişimde daha etkili olmasını sağlar. Böylece sözlü çeviri, dil becerilerini derinleştiren, kültürel farkındalık kazandıran ve öğrenciyi dili aktif biçimde kullanmaya teşvik eden kapsamlı bir öğrenme aracına dönüşür.

Sözlü çevirinin bir diğer önemli rolü, dilin kültürel ve duygusal yönlerinin anlaşılmasıdır. Dil, kültürle iç içe bir yapıdır, bu nedenle çevirmenlerin hem dil bilgisi hem de kültürel bilgiye sahip olmaları gerekir. Dil öğrencileri, sözlü çeviri pratiği yaparken, farklı kültürlerin etkilerini dildeki ifadelerde ve kelimelerde nasıl yansıttığını gözlemler ve kültürel farkındalıklarını artırır (Kommisarov, 1991). Örneğin, Arapçada bir deyim veya halk tabiri, Türkçeye birebir çevrilemez. Çevirmen, bu tür deyimleri ve halk ifadelerini hem dil bilgisi hem de kültürel bilgi ışığında doğru şekilde aktarmalıdır. Dil öğrencileri bu tür pratiklerle kültürel farkındalıklarını geliştirirler. Arapça alanındaki araştırmalar incelendiğinde, deyimsele ifadelerin diğer yabancı dillerde olduğu gibi tamamen bağımsız bir yapı sergileyemediği görülmektedir. Arapça, geniş deyim yapısıyla tanınan bir dil olmakla birlikte, bu deyimlerin tam anlamıyla anlaşılabilmesi için atasözleri veya özlü sözler gibi bağlamlardan bağımsız bir şekilde ele alınmaları gerekmektedir (Demirkazık & Yıldız, 2023, s.1749).

Sözlü çeviride yetkin olabilmek için sahip olunması gereken yetiler üzerine yazılmış-pek çok çalışma görülebilir ancak genel olarak tespit edilen ortak beceriler şu şekilde sıralanabilir (Doğan, 2003, s. 81-82):

1. Düşünme ve Bellek Becerileri
2. Dinleme ve Duyduğunu Anlama Becerileri
3. Konuşma Becerileri
4. Duyuşsal Beceriler
5. Devinsel Beceriler

Sözlü çevirmenin başarılı bir sözlü çeviri süreci gerçekleştirmesini sağlayan en önemli şeylerden biri, Toury'nin normlarında (1995) belirttiği gibi, yeterli bir hazırlık sürecinin çeviri öncesinde yapılmış olmasıdır. "Toury'nin normları yalnızca çeviri sürecinin başlangıç öncesini değil; çevirinin sosyal ve kültürel boyutunu, çeviri dışında var olan sosyal yapı ve politikaları, çevirinin güç ilişkilerini de içine alarak, çevirmenin tüm yetiştirme, eğitim ve hayata

bakış açısından başlayıp çeviriye somut olarak gerçekleştirmesine kadar varan uzun bir çeviri oluşum sürecini içerir. Normlar aynı zamanda toplumsal normların çeviri sürecini etkilemesi anlamına gelmektedir. Toplumsal normlar, çevirinin belirleyicisi olarak, çevirmene etki eden ve çeviri sürecini çevirinin fiziksel ve psikolojik bağlamının ötesinde etkileyen, tüm öğrenilmiş ve deneyimlenmiş bilgilerdir” (Arı, 2014, s. 61).

Daniel Gile ise sözlü çeviri sürecini kendi modelinde üçe ayırmıştır ve bu modeli “effort” olarak belirtmiştir. Bu modelin ilk aşamasını dinleme, çözümleme çabası, ikinci aşamasını üretim çabası ve üçüncü aşamasını ise bellek çabası oluşturmaktadır. Bu modele göre sözlü çeviri sürecinde ortaya çıkan hatalar yeterlilik sorunlarına dayanmaktadır. Sözlü çevirmen bireysel eksikliklerinden dolayı toplam kapasitesini doğru ayarlayamayarak, diğer bir deyişle bir aşamaya ayırması gereken kapasiteden fazlasını kullandığında, diğer bir çabaya yetersiz kalmaktadır. Yani dinleme, çözümleme çabasına aşırı yüklendiğinde diğer iki çabaya gerekli olan kapasite yetersiz kalmaktadır. Sözlü çevirmen tarafından yorumlama etkinliğine sarf edilen bu üç çabanın toplamıdır: (ET = P + E + M). Çaba modeli, yoğun söylem, birleşik özel isimler, öncelemenin ve doğru bir dilbilgisinin önemi, ilgili dillere göre eşzamanlılığın görece zorlukları gibi pek çok güçlüğe de açıklama getiriyor (aktaran Özbent vd., 2016, s. 92).

Gile, söz konusu çeviri modelinde dinleme aşamasını ilk aşama olarak ele almıştır. Sözlü çevirinin ilk aşaması denebilecek dinleme becerisi bu süreç için oldukça önem taşımaktadır. Bu nedenle bu çalışmada Arapça dil özelinde dinleme becerisi ve sözlü çeviri süreci ele alınacaktır.

Bu çalışma, Arapça-Türkçe sözlü çeviri eğitimine yönelik örnek ders anlatımları ve sınıf içi uygulama önerileri sunarak hem akademik hem de pratik açıdan alana katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Literatürde sözlü çeviri eğitimi üzerine çeşitli çalışmalar bulunmakla birlikte, özellikle Arapça-Türkçe dil çiftine odaklanan kapsamlı araştırmalar sınırlıdır. Bu bağlamda, çalışma, çeviri eğitimi alanına yeni bir bakış açısı sunmayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda, sınıf içi uygulamalara yönelik somut öneriler getirerek, öğretimin elemanları ve öğrenciler için uygulanabilir bir rehber niteliği taşımaktadır. Çalışma, sözlü çeviri becerilerinin geliştirilmesine yönelik özgün yöntemler sunmasıyla hem akademik hem de mesleki düzeyde önemli bir boşluğu doldurmayı hedeflemektedir.

1. YÖNTEM

Bu araştırmada, Arapça-Türkçe sözlü çeviri eğitimi sürecine yönelik örnek ders anlatımları ve sınıf içi uygulama önerileri sunmak amacıyla nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Nitel araştırmalarda genel olarak sayısal analizler değil, betimlemeler kullanılır (Büyüköztürk vd., 2011, s.262). Nitel

araştırmada doğrudan gözlem ve görüşmenin olanaklı olmadığı durumlarda veya araştırmanın geçerliğini artırmak amacıyla, görüşme ve gözlem yöntemlerinin yanı sıra, çalışılan araştırma problemiyle ilişkili olarak doküman analizi yapılabilir. Söz konusu çalışmamızda da bu yolla veriler toplanmıştır

Çalışma, çeviri eğitimi alanındaki mevcut kuramsal çerçeveyi temel alarak, sözlü çeviri pratiğine yönelik etkinlikler ve sınıf içi uygulama önerilerini temel almaktadır.

Araştırmanın yöntemi literatür taraması, örnek ders anlatımları ve uygulama önerileri ve eğitim süreci değerlendirmesi şeklinde üç ana aşamadan oluşmaktadır. Örnek ders anlatımları ve uygulama önerileri kısmında, sözlü çeviri eğitimine yönelik çeşitli yöntemler ve uygulamalar belirlenmiş, bunlar ders anlatımları ve sınıf içi etkinlikler çerçevesinde yapılandırılmıştır. Bu aşamada verilen Arapça örnek cümlelerin araştırmacı tarafından hazırlanmış olması dolayısıyla kaynak bilgisi verilmemiştir. Eğitim süreci değerlendirmesi aşamasında ise; belirlenen ders anlatımları ve uygulamalar, sözlü çeviri eğitimi bağlamında değerlendirilmiş ve öneriler sunulmuştur. Bu süreçte, öğrencilerin çeviri sürecindeki bilişsel zorlukları, kültürel uyarlama becerileri ve iletişim stratejileri dikkate alınmıştır.

2. BULGULAR

2.1. Arapça Sözlü Çeviri ve Dinleme Becerisi

Arapça sözlü çeviri, bir dildeki konuşmaların anlık olarak başka bir dile, doğru ve anlamlı bir şekilde çevrilmesi sürecini ifade eder. Bu süreç, yalnızca dil bilgisi ve kelime dağarcığından çok, dinleme becerileri, anlama, hızlı düşünme, dilin inceliklerini kavrayabilme ve kültürel bağlamı doğru bir şekilde aktarma yeteneği gerektirir. Arapça sözlü çeviri; aynı zamanda çevirmenin profesyonel deneyimi ve becerilerini sürekli olarak geliştirmesini gerektiren bir alandır.

2.1.1. Dinleme Becerisinin Önemi

Dinleme becerisi, yabancı dil öğretimi sürecinde önemli rol oynayan becerilerden biri olmasının yanı sıra sözlü çevirinin de temel unsurlarından biridir. “Dil becerileri içinde en geri planda kalan ve bu yüzden de “ihmal edilmiş, unutulmuş, yetim kalmış dil becerisi” olarak nitelendirilse de bu beceri üzerine yapılan çalışmalar günden güne artmaktadır” (Doğan, 2010, s.263). İster çocuk ister yetişkin olsun, anadilini veya herhangi bir yeni yabancı dili öğrenen her kişinin bu beceriyle başlaması gerekir. Çünkü o, dil öğrenmek isteyenlerin hedef dille etkileşimini sağlayan ilk giriş kapısıdır (Alalı, 2022, s.24).

Dinleme esnasında birçok bileşeni olduğu dikkat çekmektedir. Bunlar şu şekilde belirtilebilir (en-Nâka, 1978, s. 126):

- a) Sesleri ve tonlama kalıplarını ayırt edip, bu ses yapılarının ana dildeki karşılığını bilme ve fark etme
- b) Konuşan kişinin mesajının genel anlamını fark etme
- c) Mesajın anlaşılması ve dinleyicinin hafızasında tutulması
- d) Mesajla etkileşim
- e) İletinin içeriğini tartışmak ve uygulamak

Sözlü çeviri sürecinde de çevirmen, konuşmacının söylediklerini hızlı ve doğru bir şekilde anlamalı ve aynı zamanda bu bilgiyi hedef dilde aktarabilmelidir. Dinleme, sadece kelimelerin anlamını çözmek değil, aynı zamanda konuşma hızını, tonlamayı, vurguyu, jest ve mimikleri doğru yorumlamakla ilgilidir. Arapça gibi sesli harflerin, kelime köklerinin ve dil bilgisel yapılarının güçlü bir şekilde işlediği bir dilde, dinleme becerileri oldukça kritik bir öneme sahiptir.

Bu bağlamda dinleme esnasında aşağıdaki aşamalar önerilebilir:

1. İlk Anlamlandırma: Çevirmen, konuşmanın konusunu ve içeriğini hızlıca kavrayarak, dinlemeye başlar. Arapçanın farklı aksanları ve lehçeleri dikkate alınarak, doğru bir şekilde anlamlandırma yapılmalıdır.

2. Anlamanın Çözülmesi: Kelimeler ve cümle yapıları analiz edilir. Arapçadaki bazı sözcükler Türkçeye doğrudan çevrilemeyeceği için, çevirmenin kültürel ve dil bilgisel bilgiye sahip olması önemlidir.

3. Bağlamanın Yorumlanması: Konuşmanın yapısal anlamı dışında, konuşmanın bağlamı da çok önemlidir. Arapçadaki deyimler, kültürel referanslar ve kelimelerin bağlama göre değişen anlamları doğru şekilde anlaşılmalıdır.

4. Zamanlama ve Hız: Arapçadaki cümle yapıları ve uzun cümleler, bazen hızlı bir şekilde anlamlandırmayı zorlaştırabilir. Bu nedenle, hızlı dinleme ve doğru zamanlamayla çeviri yapmak gerekir.

Arapça sözlü çeviri yaparken çevirmenlerin karşılaştığı dinleme zorlukları, dilin özellikleri, dil bilgisel yapısı ve aksan farklılıklarından kaynaklanır. Bu zorlukları anlamak, çevirmenin dinleme becerilerini geliştirirken karşılaşılabileceği engelleri belirlemek açısından faydalıdır.

Arapçadaki Sesli Harfler ve Kelime Yapıları:

Arapça, sesli harflerin rolünün büyük olduğu bir dildir. Birçok kelime, sesli harflerin farklı kullanımlarıyla türetilir ve bu da kelimenin anlamını değiştirebilir.

كَتَبَ “Yazdı”

كُتِبَ “Yazıldı”

كِتَاب “Kitap”

كُتُب “Kitaplar”

كَاتِب “Yazar”

Bu örneklerde görüldüğü gibi, sadece sesli harflerin (harekelerin) değişmesiyle kelimenin anlamı ve hatta dilbilgisel yapısı tamamen değişebilmektedir. Aynı üç harfli kök, farklı kalıplara girdiğinde fiil, isim, sıfat ya da edilgen yapılar oluşturur. Bu da Arapçanın sesli harflere ne kadar bağımlı ve zengin bir yapı sunduğunu gösterir.

Çevirmenin bu tür benzerliklere dikkat etmesi ve cümlelerin bağlamına göre doğru anlamı çıkarması gerekir.

Aksan ve Lehçeler:

Arapçada farklı bölgelere ait çok sayıda aksan ve lehçe vardır. Mısır, Lübnan, Suudi Arabistan, Tunus, Irak, Cezayir gibi ülkelerdeki aksanlar, aynı kelimenin farklı şekilde telaffuz edilmesine yol açabilir. Bu çeşitlilik, sözlü çeviri sırasında çevirmenin doğru anlamasını zorlaştırabilir. Arapça çevirmenin bu aksan farklılıklarını tanıyıp, doğru bağlamda anlamlandırabilmesi gerekmektedir.

2.1.2. Dinleme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Tavsiyeler

Arapça sözlü çeviri sırasında dinleme becerilerini geliştirmek, çevirmenin başarısını artıran önemli faktörlerden biridir. Dinleme becerisini geliştirmek için birtakım tavsiyeler verilebilir. Dinleme pratikleri, bağlama dayalı anlamlandırma, not tutma tekniklerini etkin bir şekilde kullanma ve hızlı bir dinleme ve çeviri çözümlemesi yapmak bunlardan bazılarıdır.

Arapça Dinleme Pratikleri:

Çevirmenin, Arapça konuşmalarını sürekli dinlemesi, bu dildeki sesleri ve kelimeleri daha iyi tanımasına yardımcı olur. Gelişmiş dinleme becerileri, çevirmenin daha hızlı ve doğru bir şekilde anlam çıkarmasına olanak tanır.

- **Dinleme Kaynakları:** Arapça radyo, televizyon programları, haber bültenleri ve podcast’ler dinleyerek, farklı konuşma hızları ve aksanlar üzerinde pratik yapılabilir.
- **Sesli Kitaplar ve Hikâyeler:** Arapça sesli kitaplar dinleyerek kelime bilgisi ve anlamın nasıl geliştiğini öğrenmek faydalıdır. Aynı zamanda Arapça kültürel öğelere de hâkim olunabilir.

İleri Seviye Anlamlandırma:

Çevirmen, sadece kelimeleri dinlemekle kalmamalı aynı zamanda konuşmanın genel bağlamını anlamaya çalışmalıdır. Bağlama dayalı anlamlandırma, kelimelerin doğru bir şekilde aktarılmasını sağlar. Örneğin; deyimler, halk tabirleri veya kelimelerin çok anlamlı olması durumunda doğru anlamı çıkarmak için bağlama dayalı düşünmek önemlidir.

Dinleme ve Not Tutma Teknikleri:

Sözlü çevirmenlerin hızlı bir şekilde not alması gerekebilir. Bu, çevirmenin sesli olarak dinlediği konuşmayı doğru şekilde aktarmasında önemli bir beceridir. Özellikle karmaşık veya uzun cümleler, not alarak takip edilebilir.

- **Not alma yöntemi:** Arapça konuşmaların anlık çevirisini yapmak için not alma teknikleri geliştirmek çok önemlidir. Çevirmen, anahtar kelimeleri ve cümle yapılarını not alarak, konuşmayı daha etkili bir şekilde çevirebilir. Not alma becerileri hususunda profesyonel bir eğitim önemlidir. Not alma teknikleri bu anlamda önem taşır. Ancak her çevirmen adayının, eğitimi almış olsa da bir süre sonra kendi not alma tekniğini oluşturması önemlidir. Notlar bir süre sonra kişiselleşir. Bir çevirmenin notunu diğeri çözemez.

Dinleme ve Çeviriyi Hızlandırma Çalışmaları:

Çevirmenler, dinledikleri metni hızla çözümlmek ve hızlı bir şekilde doğru çeviriyi yapmak için hızlandırılmış dinleme çalışmaları yapabilirler. Bu tür çalışmalarda, konuşmaların hızını artırarak çeviri becerisi geliştirilebilir.

2.1.3. Dinleme ve Kültürel Bağlam

Dinleme becerisinin gelişmesinde, sadece dilin yapısal ve fonetik özelliklerini anlamak değil, aynı zamanda kültürel bağlamı da doğru bir şekilde kavrayabilmek önemlidir. Arapça, kültürel ve sosyal öğelerin yoğun olduğu bir dil olduğu için, çevirmenlerin Arap toplumlarına dair bilgi sahibi olmaları, doğru bir çeviri yapabilmelerine yardımcı olur.

Arapça konuşmalarda, kullanılan bazı kelimeler ve ifadeler, sadece dilin kendisine değil, o dilin konuşulduğu kültüre de dayalıdır. Bu nedenle, çevirmenin kültürel anlamları doğru bir şekilde tanıyıp yorumlaması gerekir. Örneğin, Arapçadaki “ما شاء الله” ifadesi, genellikle “Allah dilerse” anlamında kullanılır, ancak Türkçede kültürel bir karşılık yoktur. Çevirmenin, bu tür ifadeleri doğru şekilde anlamlandırıp, hedef dilde uygun bir şekilde aktarması gerekir.

2.1.4. Örnek Ders Anlatımları

Ders 1: Temel Çeviri Teknikleri

Dersin Amacı: Öğrencilerin, çeviri yaparken dikkate alması gereken temel ilkeleri anlamalarını sağlamak. Dil bilgisel unsurların ve anlam aktarımının nasıl yapılması gerektiğine dair bilgi sunmak. Bu derste fiil yapıları, harf-i cer yapıları, belirlilik-belirsizlik konusu, bağlaçlar, edatlar, retorik yapılar (Vurgu **فَدَّ، لَفَدَّ، لَفَدَّ، لَفَدَّ** - Seslenme **يا...vb.**) verilebilir.

Dersin İçeriği: Bu derste, öğrenciler Arapçadan Türkçeye çeviri yaparken anlamın doğru bir şekilde aktarılabilmesi için dikkate almaları gereken dil bilgisel yapıları öğrenirler. Ayrıca, Arapça dilindeki belirli ifadelerin Türkçeye nasıl aktarılacağı üzerine örnekler yapılır.

Arapça Cümle: “فَصَلْتُ الشَّرْكَهَ عَلاَقَتَهَا مَعَ الْمُوظَّفِينَ” (Şirket çalışanlarla ilişkisini kesti.)

Dersin Uygulama Aşaması:

1. Arapça Cümledeki Dil bilgisel Yapıların İncelenmesi:

- “فَصَلْتُ” (fiil): Geçmiş zaman fiili, kelime anlamı olarak “ayırdı” anlamına gelmektedir. Çevirisinde bağlama daha uygun olacak şekilde “keti, sonlandırdı” olarak kullanılmıştır. Bu tür fiillerin çevirisinde, Türkçedeki doğru zaman kipi ve kişi eklerinin kullanılması gerektiği vurgulanır.
- “الشَّرْكَهَ” (isim): “Şirket” olarak çevrilmiştir. İsimlerin doğru cinsiyet ve tekil/çoğul formda çevrilmesi önemlidir.
- “عَلاَقَتَهَا” (ها zamir): “İlişkisini” olarak çevrilmiştir. Arapçadaki zamirlerin doğru şekilde Türkçeye aktarılması gerektiği, özellikle bağlamdaki nesnelerin ve kişilerin dikkatlice takip edilmesi gerektiği anlatılır.
- “مَعَ” (harf-i cer): Türkçeye “ile” olarak çevrilmiştir. Bu tür eklerin doğru bir şekilde kullanılması gerektiği vurgulanır.

2. Dil bilgisel Yapıların Türkçedeki Karşılıkları Üzerine Tartışma:

- Arapçadaki geçmiş zaman fiili, Türkçede hangi zamanla karşılanmalıdır?
- Türkçedeki özne ve yüklem ilişkisi nasıl işler? Özellikle Arapçadaki özne-yüklem ilişkisini Türkçeye aktarırken dikkat edilmesi gereken hususlar.

Ödev: Öğrencilerden, benzer yapılarla Arapça cümleler oluşturmaları ve bunları Türkçeye çevirmeleri istenir.

Ders 2: Kültürel Farklılıkların Çeviriye Etkisi

Dersin Amacı: Öğrencilere, Arapça ve Türkçe arasındaki kültürel farklılıkların çeviriye nasıl etki edebileceğini göstermek. Kültürel bağlamda yerel ifadelerin, deyimlerin ve terimlerin çevirisinde karşılaşılan zorlukları açıklamak.

Dersin İçeriği: Arapça ve Türkçe'nin farklı kültürel yapıları, çeviri sırasında anlam kaymalarına yol açabilir. Bu derste, kültürel öğelerin çeviriye etkisi üzerinde durulacak ve özellikle deyimler, mecazlar ve halk arasında kullanılan ifadeler ele alınacaktır.

Arapça Cümle:

”يد واحدة لا تصفّق“

في مدرسة صغيرة، أراد الطلاب أن يُنظّموا حملة يلفتون فيها إلى أهمية النظافة في ساحة المدرسة. حاول سامي أن يعمل وحده، فحمل المكنسة وبدأ يُنظّف. ولكن بعد دقائق شعر بالتعب، ولم يستطع أن يُكْمِل. رآه صديقه علي وقال له:

”يا سامي، يد واحدة لا تُصَفِّقُ. لِنَعْمَلْ جميعاً معاً.“

جاء الطلاب، وبدأوا يُنظّفون الساحة معاً. وبعد وقتٍ قصير أصبحت الساحة نظيفةً وجميلة. ابتسم سامي وقال:

”عندك حقّ يا علي، فالعمل يكون أسهل عندما نتعاون.“

Dersin Uygulama Aşaması:

1. Deyimlerin Çevirisi:

- Bu cümledeki ”يد واحدة لا تصفّق“ ifadesi, kelime anlamıyla Türkçeye “ Bir el alkışlamaz” şeklinde çevrilebilir, ancak anlam aynı şekilde aktarılmayabilir. Bu deyim, tek başına yapılan çabanın yeterli olmayacağını, iş birliği ve dayanışmanın önemini vurgular. Ancak bu şekilde doğrudan Türkçeye çevrilirse anlam tam aktarılmayabilir Türkçede benzer bir anlamı taşıyan ve başarıya ulaşmak için birlik olmak gerek» anlamında kullanılan “Bir elin nesi var, iki elin sesi var” (Türk Dil Kurumu, 2025) atasözü aynı anlamı çok daha doğal ve kültürel bağlama uygun bir şekilde ifade eder. Dolayısıyla, birebir çeviri yerine deyimsele eşdeğer kullanmak gerekir.

2. Kültürel Yorumlama:

- Öğrenciler, kültürel olarak farklı deyimlerin çevirisinin nasıl yapılması gerektiğini öğrenirler. Çevirmenler, deyimlerin anlamını tam olarak yansıtmak için hedef dildeki benzer deyimleri ya da açıklamaları kullanabilirler.
- Arapçadaki deyimlerin Türkçedeki karşılıkları ile ilgili kültürel farkların üstesinden gelme yöntemleri anlatılır.

Ödev: Öğrenciler, Arapçadan Türkçeye farklı deyimler çevirecek ve her birinin anlamını açıklayacaklardır.

Ders 3: Hızlı Çeviri ve Zaman Yönetimi

Dersin Amacı: Öğrencilere, sınırlı bir süre içinde doğru ve hızlı çeviri yapma becerisini kazandırmak. Sözlü çeviri sırasında zaman baskısının nasıl yönetileceği üzerine uygulamalar yapmak.

Dersin İçeriği: Bu derste, öğrenciler hızlı çeviri yaparken karşılaşılabilecekleri zorlukları aşabilmek için zaman yönetimi teknikleri üzerinde çalışacaklardır. Bu beceri, çevirmenlerin hızlı düşünme ve karar verme yeteneklerini geliştirir.

Arapça Metin:

يعتبر الوقت من أهم الموارد التي يمتلكها الإنسان، فهو عامل أساسي في تحقيق النجاح والتقدم في الحياة. ومع ذلك، يعاني كثير من الناس من ضياع الوقت بسبب عدم التخطيط الجيد أو الانشغال بأمور غير ضروري لذلك يعد تنظيم الوقت مهارة ضرورية يجب على كل فرد تطويرها. من أهم طرق إدارة الوقت تحديد الأولويات، حيث ينبغي للفرد أن يركز على المهام الأكثر أهمية قبل غيرها. كما أن وضع جدول زمني يومي أو أسبوعي يساعد في تحقيق الأهداف بكفاءة أكبر.

Dersin Uygulama Aşaması:

1. Zaman Yönetimi Alıştırmaları:

- Öğrenciler, verilen metinleri 1-2 dakikada hızlıca çevirmeye çalışırlar. Burada önemli olan, doğru anlamı hızlıca yakalayarak çeviriyi yapmak ve zaman kaybını önlemektir. Verilen cümle ya da metinlerin uzunluğu ve zorluğuna göre süre uzatılabilir.
- **Çevirmenin dikkat etmesi gereken başlıca noktalar:** Anlamın kaybolmaması, zamanında bitirilmesi, doğru terimlerin kullanılması.

2. Zaman Baskısı Altında Çeviri:

- Öğrenciler, verilen metni kısa süre içinde çevirmek için “görsel” ve “duysal” ipuçlarını nasıl kullanacaklarını öğrenirler. Türkçeye geçiş yaparken, Arapçadaki yapısal unsurları hızlıca analiz etmeleri gerekmektedir.

Ödev: Öğrenciler, beş kısa Arapça metin alacak ve bunları üç dakikada çevireceklerdir. Her metin için çeviriyi yaptıktan sonra, hangi tekniklerle zaman kazandıklarını yazılı olarak açıklayacaklardır.

Ders 4: Etkileşimli Çeviri Pratikleri

Dersin Amacı: Öğrencilerin çevirilerini diğer öğrencilerle etkileşim içinde yapmalarını sağlayarak hem dinleme hem de hızlı tepki verme becerilerini geliştirmelerini sağlamak.

Dersin İçeriği: Bu derste, öğrenciler arasında etkileşimli çeviri pratikleri yapılır. Bir öğrenci Arapça metni sesli okur ve diğer öğrenci aynı metni hemen Türkçeye çevirir. Bu alıştırma, öğrencilerin gerçek zamanlı çeviri yapma yeteneklerini geliştirir.

Arapça Metin:

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته،

اليوم أفف أمامكم بفخر وسعادة لأشارككم أهم الإنجازات التي حققناها خلال السنوات الماضية. فمنذ أن توليت منصبي، كنت أؤمن بأن خدمة الشعب هي مسؤولية عظيمة، وعملت بكل جهد من أجل تحسين حياة كل فرد في مجتمعنا. في مجال البنية التحتية، قمنا بتحديث الطرق والجسور لتسهيل حركة المواطنين وتقليل الازدحام المروري. كما نفذنا مشاريع لتطوير شبكات المياه والكهرباء، حتى تصل الخدمات الأساسية إلى كل منزل. أما في قطاع الصحة، فقد افتتحنا عدة مستشفيات ومراكز طبية جديدة، وزودناها بأحدث الأجهزة والتقنيات لضمان حصول الجميع على رعاية صحية متقدمة. كما قمنا بدعم الكوادر الطبية وتوفير الأدوية اللازمة للمستشفيات الحكومية. وفيما يتعلق بالتعليم، عملنا على بناء مدارس جديدة، وتحديث المناهج الدراسية، وتوفير منح دراسية للطلاب المتفوقين، لأننا نؤمن بأن التعليم هو أساس بناء المستقبل. كما ركزنا على تحسين الاقتصاد من خلال دعم المشاريع الصغيرة والمتوسطة، وتوفير فرص عمل جديدة للشباب، وتعزيز الاستثمار لجعل اقتصادنا أقوى وأكثر استقراراً. أيها الإخوة والأخوات، إن هذه الإنجازات لم تكن لتتحقق لولا دعمكم وثقتكم. ونحن مستمرون في العمل بكل إخلاص من أجل مستقبل أفضل لنا جميعاً.

شكراً لكم، وعاشت أمتنا قوية مزدهرة!

Dersin Uygulama Aşaması:

- Öğrenciler, aynı anda çeviri yaparken dikkat etmeleri gereken ipuçları verilir. Anlamanın korunması ve hızlı tepki verilmesi üzerinde durulur.
- Etkileşimli çalışma ile bir öğrenci Arapça metni sesli okur ve diğer öğrenci aynı metni hemen Türkçeye çevirir. Bu ders anlatımları üzerinden öğrenciler, Arapça-Türkçe sözlü çeviri becerilerini geliştirebilir ve sınıf içinde çeşitli alışımlarla pratik yapabilirler.

2.1.5. Sınıf İçi Uygulamalar

Sözlü çeviri eğitimi, sadece dil bilgisi ve teknik beceriler değil, aynı zamanda öğrencilerin hızlı düşünme, doğru anlam aktarımı yapabilme ve çeşitli kültürel bağlamlarda uygun tercüme yapma yeteneklerini de geliştirir. Aşağıda belirtilen sınıf içi uygulamalar, bu becerilerin geliştirilmesine yönelik olarak tasarlanmıştır.

1. Dinleme ve Anlama Çalışmaları

Amaç: Öğrencilerin Arapça ve Türkçe metinleri dinleyerek anlamalarını geliştirmek.

Açıklama: Sözlü çeviri yapabilmek için ilk adım, dinleme becerisinin güçlü olmasıdır. Bu uygulama, öğrencilerin Arapça metinleri doğru şekilde

anlamalarını ve Türkçeye doğru çevirebilmelerini sağlar. Öğrencilere, sesli Arapça metinler dinletilir ve ardından bu metinlerin çevirisi yapılır.

Uygulama Adımları:

1. **Metin Seçimi:** Öğrencilere kısa Arapça metinler dinletilir. Bu metinler günlük konuşmalardan, haber bültenlerinden veya basit sohbetlerden seçilebilir.
2. **Dinleme Alıştırması:** Öğrenciler, metni bir veya iki kez dinlerler. Ardından, anlamadıkları kelimeler için sözlükten yardım alırlar.
3. **Çeviri:** Dinlenen metnin ardından öğrenciler, dinlediklerini doğru bir şekilde Türkçeye çevirmeye çalışırlar.
4. **Geri Bildirim:** Öğrencilerin yaptığı çeviriler, öğretim elemanı tarafından kontrol edilir ve doğru olmayan noktalar üzerinde durulur.

Arapça Metin:

مشاهدنا الكرام، أهلاً وسهلاً بكم في النشرة الجوية لهذا اليوم. نبدأ بتوقعات الطقس في العاصمة أنقرة. تشير الأرصاد الجوية إلى أن الطقس اليوم سيكون معتدلاً خلال ساعات النهار، حيث تبلغ درجة الحرارة العظمى حوالي ٠٢ درجة مئوية، مع سماء صافية إلى غائمة جزئياً. أما في المساء، فمن المتوقع أن تنخفض درجات الحرارة إلى ٢١ درجة مئوية، مع احتمال تشكل الضباب في بعض المناطق. الرياح ستكون خفيفة إلى معتدلة السرعة، قادمة من الشمال الشرقي، مما يجعل الأجواء لطيفة ومناسبة للأنشطة الخارجية. ولكن يُنصح بأخذ الاحتياطات مساءً بسبب انخفاض درجات الحرارة. كانت هذه آخر التحديثات حول حالة الطقس، نتمنى لكم يوماً سعيداً. ابقوا معنا لمتابعة المزيد من الأخبار!

2. Yansımali Çeviri Egzersizleri

Amaç: Öğrencilerin anında ve doğru bir şekilde çeviri yapabilmelerini sağlamak.

Açıklama: Yansımali çeviri, öğrencilerin dinledikleri veya okudukları metni hızlıca çevirmelerini gerektirir. Bu uygulama, öğrencilerin hem anlama hem de çeviriyi hızlı bir şekilde yapma yeteneğini geliştirir. Ayrıca, öğrencilerin kısa süreli hafızalarını ve zihinsel esnekliklerini kullanmalarını sağlar.

Uygulama Adımları:

1. **Metin Seçimi:** Öğrencilere kısa, anlamlı Arapça metinler verilir.
2. **Çeviri Yapma:** Öğrenciler, metni hızlıca Türkçeye çevirmeye çalışırlar. Buradaki ana hedef, çeviriyi doğru yapabilmek ve zamanı etkin kullanabilmektir.
3. **Çeviri Sonrası Tartışma:** Öğrencilerin yaptığı çeviriler üzerinde bir tartışma yapılır. Öğrenciler, doğru veya yanlış yaptıkları noktalar hakkında geri bildirim alır ve daha iyi nasıl çeviri yapabilecekleri üzerine konuşurlar.

- 4. Tekrar Çalışması:** Öğrenciler aynı metni bir kez daha çevirir, bu sefer önceki hatalarını düzelterek daha hızlı bir çeviri yapmaya çalışırlar.

Örnek Uygulama:

Arapça Cümleler:

النظام التعليمي في بلادنا يتطور بسرعة.
يحب على الكثير من الناس قراءة الكتب في أوقات فراغهم.
ذهبْتُ إلى السوق أمس لشراء بعض الفواكه والخضروات.
الطقس اليوم معتدل والشمس مشرقة في السماء.
أدرس اللغة العربية منذ عامين وأحاول تحسين مهاراتي يوميًا.
في العطلة القادمة، سأزور عائلتي وأقضي وقتًا ممتعًا معهم.

Hedef: Bu uygulama, öğrencilerin hızla doğru çeviriler yapabilmelerini, hatalarını anında fark edip düzeltmelerine yardımcı olur.

3. Rol Oynama

Amaç: Öğrencilerin gerçek yaşam senaryolarında çeviri yapma becerilerini geliştirmek.

Açıklama: Bu uygulama, öğrencilere günlük yaşamda veya iş ortamlarında karşılaşılabilecekleri senaryolar üzerinden çeviri yapma pratiği sağlar. Rol oynama, öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirirken, aynı zamanda çeviri yeteneklerini de pekiştirir.

Uygulama Adımları:

- 1. Senaryo Belirleme:** Öğrenciler için bir senaryo seçilir. Bu senaryo, bir diplomatik toplantı, ticari bir görüşme, bir turistik gezi veya bir telefon görüşmesi gibi günlük yaşamda karşılaşılabilecek bir durum olabilir.
- 2. Rol Dağılımı:** Öğrenciler iki grup halinde çalışır: Bir grup Arapça konuşanları, diğer grup ise Türkçe konuşanları temsil eder.
- 3. Çeviri Yapma:** Öğrenciler, senaryo üzerinden konuşmalarını yaparken, anlık olarak çeviri yaparlar. Çeviriler, bir öğrenciye veya gruba aktarılan sözlü metinleri doğru şekilde iletmeye dayanır.
- 4. Geribildirim:** Rol oyunu sonunda öğretim elemanı, öğrencilerin çevirilerinin doğruluğunu değerlendirir ve geribildirim verir.

Örnek Uygulama:

- **Senaryo:** Bir turistin Türkçe bilmeyen bir Arap turist ile konuşarak, şehirdeki önemli yerleri öğrenmesi.
- Öğrencilerden biri turist rolünü üstlenirken, diğer öğrenci bir şehir rehberi olur ve Arapça cevaplar verir. Öğrenci Türkçeye doğru çeviriler yaparak rehberlik eder.

Hedef: Bu tür simülasyonlar, öğrencilerin kendilerini çevirmen olarak hissetmelerine ve gerçek dünyada karşılaşabilecekleri durumlara daha iyi hazırlanmalarına yardımcı olur.

4. Sözlü Çeviri Pratikleri

Amaç: Öğrencilerin, kısa metinler üzerinden çeviri yaparak sözlü çeviri becerilerini geliştirmeleri.

Açıklama: Bu uygulama, öğrencilerin gerçek zamanlı sözlü çeviri yapmalarını sağlar. Öğrenciler, metinleri doğru şekilde dinleyip, hızlıca ve akıcı bir biçimde Türkçeye çevirmelidirler. Bu uygulama, çeviri hızını ve doğruluğunu artırmak için oldukça etkilidir.

Uygulama Adımları:

1. **Metin Seçimi:** Öğrencilere kısa ve anlamlı Arapça metinler verilir. Bu metinler, haber bülteni, basit bir sohbet ya da röportaj olabilir.
2. **Çeviri Pratiği:** Öğrenciler, metni dinledikten sonra, metni hızlıca ve doğru bir şekilde Türkçeye çevirmeye çalışırlar.
3. **Zaman Kısıtlaması:** Bu uygulama, öğrencilere belirli bir süre içinde çeviri yapmalarını gerektirir. Örneğin, 3 dakika içinde kısa bir metnin Türkçeye çevrilmesi hedeflenir.
4. **Değerlendirme:** Çeviriler tamamlandıktan sonra öğretim elemanı, doğru ve yanlış noktaları belirtir ve çeviri sürecinin hızını değerlendirir.

Örnek Uygulama:

Arapça Metin:

المحاور : أهلاً وسهلاً بك أستاذ أحمد، نحن سعداء بوجودك معنا اليوم. في البداية، هل يمكنك أن تخبرنا عن روايتك الجديدة؟

الكاتب : شكراً لكم على الاستضافة. روايتي الجديدة تحمل عنوان "رحلة بلا نهاية"، وهي تتحدث عن شاب يبحث عن معنى الحياة من خلال رحلاته إلى أماكن مختلفة وثقافات متنوعة.

المحاور : ما الذي ألهمك لكتابة هذه الرواية؟

الكاتب : الفكرة جاءت من تجربتي الشخصية في السفر والتعرف على أشخاص من خلفيات مختلفة. أردت أن أنقل هذه التجارب إلى القراء من خلال قصة مليئة بالمغامرة والتأمل.

المحاور : ما هي الرسالة التي تحاول إيصالها من خلال هذه الرواية؟

الكاتب : أريد أن أوضح أهمية البحث عن الذات وعدم الخوف من التغيير. الرواية تسلط الضوء على أن الحياة مليئة بالفرص، ويجب على الإنسان أن يكون شجاعاً ليغتنيها.

المحاور : جميل جداً! هل لديك مشاريع جديدة للمستقبل؟

الكاتب : نعم، أعمل حاليًا على كتاب جديد سيكون مختلفًا عن أعمالي السابقة، ولكنني لن أفصح عن التفاصيل الآن.

المحاور : نتمنى لك كل التوفيق، وشكرًا على هذه المقابلة الشيقة!

الكاتب : شكرًا لكم، وأنا سعيد بهذا اللقاء.

Hedef: Öğrencilerin hızla doğru çeviriler yapabilmelerini sağlamak, böylece sözlü çevirilerde doğru aktarım becerilerini pekiştirmelerini sağlamak.

5. Zaman Yönetimi Uygulamaları

Amaç: Öğrencilerin sözlü çeviri sırasında zaman baskısını yönetmelerini öğretmek.

Açıklama: Zaman baskısı altında çeviri yapmak, özellikle sözlü çeviride önemli bir beceridir. Bu uygulama, öğrencilerin çeviri yaparken zaman yönetimini geliştirmelerine olanak tanır.

Uygulama Adımları:

- 1. Zaman Kısıtlı Çeviri:** Öğrenciler, bir metni dinlerken sadece belirli bir süre içinde Türkçeye çevirmeleri istenir. Bu süre genellikle 3-5 dakika arasında olur.
- 2. Zamanı Etkin Kullanma:** Öğrenciler, zaman yönetimini sağlamak için hızlıca anlamaya odaklanmalı, gereksiz detaylardan kaçınmalıdırlar.
- 3. Çeşitli Zorluk Seviyeleri:** Metinler, başlangıç seviyesinden ileri seviyeye kadar farklı zorluk derecelerine sahip olabilir. Zaman baskısı altında daha zor metinler seçilir.

Hedef: Bu uygulama, öğrencilerin çeviriyi hem doğru hem de hızlı bir şekilde yapmalarını sağlar, zaman baskısı altında etkili çeviri yapabilme yeteneğini artırır.

2.1.6. Değerlendirme Yöntemleri ve Geri Bildirim

Sözlü çeviri eğitimi, sadece dil becerilerinin gelişmesini sağlamakla kal-

maz, aynı zamanda öğrencilerin iletişim, hızlı düşünme, anlam aktarımı, kültürel farkındalık ve zaman yönetimi gibi becerilerinin de güçlenmesine katkı sağlar. Bu nedenle, doğru değerlendirme yöntemleri ve geri bildirim, öğrencilerin gelişimlerini izlemek ve onları doğru yönlendirmek için kritik öneme sahiptir.

1. Sürekli Değerlendirme

Amaç: Öğrencilerin gelişim süreçlerinin sürekli olarak izlenmesi ve gerektiğinde yönlendirilmesidir.

Açıklama: Sürekli değerlendirme, öğrencilerin ilerlemesini günlük veya haftalık olarak izlemek, güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek için kullanılan bir yöntemdir. Bu tür bir değerlendirme, öğretim elemanlarının öğrencilerin çeviri becerilerindeki değişiklikleri takip etmelerine ve gerektiğinde ek destek vermelerine olanak tanır.

Uygulama Adımları:

- 1. Ders İçi Çalışmalar:** Öğrenciler, ders içinde yapılan uygulamalar sırasında gözlemlenir. Öğretim elemanı, öğrencilerin çeviri hızlarını, doğruluklarını ve kültürel bağlamı anlama becerilerini değerlendirir.
- 2. Çeşitli Formatlarda Uygulamalar:** Öğrencilerin sesli ve yazılı çevirilerini, bireysel ve grup çalışmaları üzerinden değerlendirilebilir. Bu şekilde öğrencilerin farklı durumlar altında nasıl performans gösterdiği gözlemlenir.
- 3. Çalışma Günlükleri:** Öğrenciler, her ders sonrası hangi becerileri geliştirdiklerini, hangi alanlarda zorluk çektiklerini yazılı olarak paylaşabilirler. Bu günlükler, öğrencilerin kendi gelişimlerini değerlendirmelerine yardımcı olur.

Örnek: Öğrenci, her hafta Arapça bir metni Türkçeye çevirmeye çalışırken, hız ve doğruluk açısından nasıl ilerlediği öğretim elemanı tarafından takip edilir. Öğrencinin zayıf olduğu konularda ek alıştırmalar önerilebilir.

2. Performans Değerlendirmesi

Amaç: Öğrencilerin çeviri becerilerini gerçek zamanlı olarak değerlendirmek.

Açıklama: Performans değerlendirmesi, öğrencilerin çeviri yeteneklerini gerçek bir ortamda, yani dinleme ve anında çeviri yaparak ölçmeyi amaçlar. Bu değerlendirme türü, öğrencilerin ne kadar hızlı ve doğru çeviri yapabildiklerini anlamak için kullanılır.

Uygulama Adımları:

- 1. Zaman Kısıtlatmalı Çeviri Uygulamaları:** Öğrenciler, belirli bir süre içinde Arapça bir metni Türkçeye çevirmelidirler. Bu metinler, dersin seviyesine uygun olarak kısa ve anlamlı olabilir. Performans, çevirinin doğruluğu ve hızlı yapılması üzerinden değerlendirilir.
- 2. Karmaşık Metinler Üzerinden Çeviri:** Öğrenciler, daha karmaşık ve uzun metinlerle çalışabilirler. Öğrencilerin, metnin anlamını doğru şekilde aktarabilme yetenekleri de göz önünde bulundurulur.
- 3. Sözlü Çeviri:** Öğrenciler, sesli bir Arapça metni dinleyip, anında Türkçeye çevirmeye çalışırlar. Bu işlem, çevirinin doğruluğu, hız ve öğrencinin sesi düzgün bir şekilde aktarma becerisini içerir.

Örnek: Öğrenciler, bir haber metnini dinlerken anında çeviri yaparlar. Metnin tamamlanması üç dakika içinde olmalıdır. Hedef hem hızlı hem de doğru bir şekilde çeviri yapabilmektir.

3. Anket ve Öz Değerlendirme

Amaç: Öğrencilerin kendi performanslarını değerlendirmelerini sağlamak ve öğretim elemanı ile iş birliği içinde gelişimlerini izlemektir.

Açıklama: Öğrencilerin, gelişimlerini izlemek için kendi performanslarını değerlendirdiği anketler veya öz değerlendirme formları kullanılır. Bu, öğrencilerin hangi konularda zorlandıklarını ve hangi alanlarda başarılı olduklarını anlamalarına yardımcı olur. Ayrıca, öğretim elemanı ve öğrenci arasında daha açık bir iletişim kurulmasına olanak tanır.

Uygulama Adımları:

- 1. Öz Değerlendirme Formları:** Her ders veya uygulama sonrasında öğrencilere kısa bir öz değerlendirme formu verilir. Bu formda, öğrencilerin ne kadar başarılı olduklarını ve hangi konularda daha fazla çalışmaları gerektiğini belirlemeleri istenir.
- 2. Anketler:** Öğrencilerden, çeviri derslerinin sonunda veya belirli aralıklarla, öğretim yöntemleri hakkında geri bildirim almaya yönelik anketler doldurmaları istenir.
- 3. Hedef Belirleme:** Öğrenciler, hangi becerileri geliştirmek istediklerine dair hedefler koyar. Bu hedefler, öğretim elemanı ile birlikte gözden geçirilir ve ilerleme izlenir.

Örnek: Bir öğrenci, metin çevirisi sırasında zorlandığı dil bilgisel yapılar veya kelime seçimlerini belirler ve öğretim elemanına geri bildirir. Bu geri bildirim, sonraki derslerde ek alıştırmalarla desteklenir.

4. Geri Bildirim ve Düzenleme

Amaç: Öğrencilerin yaptığı hataları doğru bir şekilde anlamalarını sağlamak ve gelişimlerini teşvik etmektir.

Açıklama: Geri bildirim, öğrencilerin gelişim süreçlerinde rehberlik eder ve öğrenme hatalarını düzeltmeye yardımcı olur. Etkili geri bildirim, sadece hataları belirtmekle kalmaz, aynı zamanda nasıl düzeltileceği konusunda öğrencilere yol gösterir. Bu, öğrencinin motivasyonunu artırmak ve doğru çeviri tekniklerini öğrenmelerine yardımcı olmak için kritik öneme sahiptir.

Uygulama Adımları:

- 1. Anında Geri Bildirim:** Öğrencilerin çeviri sırasında öğretim elemanı, doğru çeviri tekniklerini ve dil bilgisel hataları anında belirleyebilir. Bu, öğrencinin çeviri sürecinde hatalarını hemen düzeltmesini sağlar.
- 2. Grup Çalışmalarında Geri Bildirim:** Grup çalışmaları sırasında, öğrenciler birbirlerinin çevirilerine geri bildirimde bulunurlar. Bu, öğrencilerin birbirlerinden öğrenmelerine olanak tanır.
- 3. Kapsamlı Değerlendirme:** Her öğrencinin yaptığı çevirinin ardından, çeviri metninin tümü üzerine geri bildirim verilir. Öğrencinin çeviri sürecinde hangi stratejileri kullandığı, hangi noktaların geliştirilmesi gerektiği ve güçlü yönlerinin neler olduğu açıklanır.

Örnek: Öğrenci, bir metni çevirdiğinde öğretim elemanı, «Bu cümlelerin çevirisinde zaman kipini yanlış kullanmışsın, ‘geçtiğimiz yıl’ demelisin. Ayrıca ‘reklam’ yerine ‘ilan’ kullanmak daha uygun olurdu» gibi özel geri bildirimler verir.

5. Akran Değerlendirmesi

Amaç: Öğrencilerin birbirlerinin çevirilerini değerlendirerek, farklı bakış açıları kazanmalarını sağlamak.

Açıklama: Akran değerlendirme, öğrencilerin birbirlerinin çevirilerini gözden geçirdiği ve geri bildirim sağladığı bir değerlendirme yöntemidir. Bu yöntem, öğrencilerin kendi çeviri becerilerini geliştirmelerine yardımcı olurken, aynı zamanda başkalarının hatalarından öğrenmelerine olanak tanır.

Uygulama Adımları:

- 1. Çeviri Paylaşımı:** Öğrenciler, kendi yaptıkları çevirileri bir başkasıyla paylaşır.
- 2. Akran Geri Bildirimi:** Öğrenciler, birbirlerinin çevirilerini değerlendirir ve yorumlar yaparlar. Bu geri bildirim, dil bilgisel doğruluk, anlamın aktarımı ve kelime seçimleri üzerine olabilir.

- 3. İyileştirme:** Öğrenciler, aldıkları geri bildirimleri dikkate alarak çevirilerini yeniden gözden geçirir ve düzenlerler.

Örnek: Öğrenci A, bir Arapça metni çevirdikten sonra, öğrenci B bu çeviriyi inceler ve “Burada kullanılan ‘serbest’ kelimesi yerine ‘özgür’ daha doğru olur” gibi geri bildirimlerde bulunur. Öğrenci A, bu geri bildirimi dikkate alarak çevirisini düzeltir.

6. Final Değerlendirmesi

Amaç: Öğrencilerin genel performanslarını ve gelişimlerini ölçmek.

Açıklama: Final değerlendirme, öğrencilerin çeviri becerilerinin genel bir değerlendirmesidir. Bu değerlendirme, öğrencinin bir dönem boyunca öğrendiği tüm becerilerin kapsamlı bir ölçümüdür.

Uygulama Adımları:

- 1. Final Testi:** Öğrenciler hem Arapça hem de Türkçe metinlerden oluşan bir final testi yaparlar. Bu test, öğrencinin çeviri hızını, doğruluğunu, dil bilgisel bilgilerini ve kültürel farkındalıklarını değerlendirir.
- 2. Bireysel Çalışmaların Değerlendirilmesi:** Öğrencilerin ders boyunca yaptığı bireysel çalışmalar ve öz değerlendirme formları gözden geçirilir.
- 3. Final Geri Bildirimi:** Öğrenciler, final sınavı ve genel performanslarına dair öğretim elemanından kapsamlı geri bildirim alırlar.

Örnek: Öğrencilerden bir haber metnini çevirerek hem anlamı hem de kültürel bağlamı doğru bir şekilde aktararak final değerlendirmesinde başarılı olmaları beklenir.

SONUÇ

Sözlü çeviri, sadece dil bilgisi ve teknik becerilerle sınırlı bir süreç değildir aynı zamanda öğrencilerin hızlı düşünme, doğru anlam aktarımı ve kültürel farkındalık geliştirmelerini sağlayan bir eğitim alanıdır. Arapça ve Türkçe dillerindeki yapısal farklılıklar, öğrencilerin sözlü çeviri becerilerini geliştirmeleri için doğru stratejiler gerektirir. Bu stratejiler arasında dinleme ve anlama çalışmaları, yansımali çeviri egzersizleri, rol oynama ve simülasyonlar gibi uygulamalar yer alır. Ayrıca, öğrencilerin gelişim süreçlerini izleyebilmek için sürekli değerlendirme, performans değerlendirmesi, akran değerlendirmesi ve öz değerlendirme gibi yöntemler kullanılarak öğretim süreci desteklenebilir.

Geri bildirim, öğrencilerin hatalarını anında fark etmelerini ve düzeltmelerini sağlamak için önemli bir araçtır. Geri bildirim süreçleri, öğrencilerin

çeviri becerilerini daha hızlı geliştirmelerine yardımcı olurken, onların özgüven kazanmalarını ve çeviri stratejilerini daha etkin bir şekilde kullanmalarını sağlar.

Sözlü çeviri, yalnızca iki dil arasında aktarım yapılan teknik bir süreç değil; aynı zamanda bilişsel esneklik, kültürel yorumlama, hızlı karar verme ve etkili iletişim gibi çok boyutlu becerilerin bir araya geldiği dinamik bir alandır. Bu bağlamda, Arapça ve Türkçe gibi dil ve kültür bakımından birbirinden farklı iki dil arasında sözlü çeviri yapmak, özel stratejilerle desteklenen nitelikli bir eğitimi gerekli kılmaktadır.

Çalışmada önerilen dinleme-anlama egzersizleri, yansımali çeviri çalışmaları, rol oynama ve simülasyon gibi uygulamaların sistematik şekilde derslerde kullanılması hem öğrencilerin hem de öğretim elemanlarının çok yönlü kazanımlar sağlamasına yardım edebilir. Öğrenciler, bu tür uygulamalar sayesinde gerçek çeviri ortamlarına daha yakın deneyimler elde ederek, özgüven geliştirebilir; anlamı hızlı ve doğru biçimde aktarma, kültürel içerikleri uyarlama, anlık karar verme gibi mesleki yeterliliklerini artırabilirler. Ayrıca, bireysel ve grup çalışmaları yoluyla dilsel yetkinliklerinin yanı sıra sosyal ve duygusal becerileri de geliştirebilir.

Öğretim elemanları açısından ise bu etkinlikler, öğrenci performansını daha yakından gözlemleme, öğrenme süreçlerini yapılandırma ve ihtiyaçlara göre ders içeriklerini esnek biçimde uyarlama imkânı sunar. Geri bildirim, öz ve akran değerlendirme gibi ölçme yöntemlerinin kullanılması, öğrenme süreçlerinin daha etkin bir şekilde yönetilmesini sağlar. Böylece öğretim elemanları, sadece bilgi aktaran değil, öğrenciyi öğrenme sürecinde aktif tutan birer rehber dönüşür.

Bu bütüncül yaklaşım, sadece akademik düzeyde bir çeviri yeterliliği kazandırmakla kalmaz; aynı zamanda öğrencilerin profesyonel hayatta karşılaşacakları çokdilli ve çokkültürlü iletişim ortamlarında etkili çeviri yapabilme becerisini geliştirebilir.

Sonuç olarak, sözlü çeviri eğitiminin uygulamalı, öğrenci merkezli ve değerlendirme odaklı yöntemlerle desteklenmesi hem bireysel dil gelişimini hem de mesleki yeterliliği teşvik eden sürdürülebilir bir öğrenme süreci sunmaktadır. Söz konusu bu çalışma bu süreçte katkı sağlamak amacıyla bir öneri niteliği taşımakta, yapılacak sonraki çalışmalar için bir örnek sunmaktadır.

Kaynakça

- Alalı, Almuttasm (2022). *Anadili Arapça Olmayanlara Arap Dili Öğretiminde Dinleme Becerisinin Rolü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi.
- Arı, Sevinç (2014). *Çeviri Sosyolojisi*. İstanbul: Aylak Adam Yayınevi.
- Bayraktar Özer, Özge (2023). "Sözlü Çeviri Eğitiminde Sınıf İçi Uygulamalar ve Yaklaşımlar". *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*, (34), 1-24. <https://doi.org/10.37599/ceviri.1269294>
- Büyüköztürk, Şener vd. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demirkazık, Emine & Yıldız, Musa (2023). "Modern Arapçadaki Deyimlerin Yapısal ve Semantik Olarak İncelenmesi ve Öğretimi". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21(3), 1741-1766. <https://doi.org/10.37217/tebd.1349633>
- Diriker, Ebru (2018). *Türkiye'de Sözlü Çeviri: Eğitim, Uygulama ve Araştırmalar*. İstanbul: Scala Yayıncılık.
- Doğan, Aymil (2003). *Sözlü Çeviri Çalışmaları ve Uygulamaları*. Ankara: Hacettepe Doktorlar Yayınevi.
- Doğan, Yusuf (2010). Dinleme becerisini geliştirmede etkinliklerden yararlanma. *Türklük Bilim Araştırmaları Dergisi*, 27(1), 263-274.
- en-Nâka, Mahmûd Kâmil (1978). *Esâsiyyâtü ta'limi'l-lugati'l-'Arabiyye li gayri'l-'Arab*, Hartûm: Ma'hedü'l-Hartûmi'd-devlî li'l-lugati'l-'Arabiyye.
- Komissarov ,Vilen Naumovich (1991). "Language and Culture in Translation: Competitors or Collaborators?". *TTR*, 4(1), 33–47. <https://doi.org/10.7202/037080ar>
- Kurt, G. (2025). Arapça çeviri eğitiminde teknoloji kullanımı. *Turkish Studies - Language*, 20(2), 1239- 1252. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.80504>
- Orlando, Marc (2016). *Training 21st Century Translators and Interpreters: At The Crossroads of Practice, Research and Pedagogy*. Frank & Timme.
- Özbent, Sueda vd. (2016). "Simultane Çeviri Eğitimi Alan Öğrencilerin Çeviri Becerilerinin Geliştirilmesinde Çeviri Kuramlarının ve Simultane Çeviri Laboratuvarının Katkısı". *International Journal of Language Academy*, 4, 88-99. <https://doi.org/10.18033/ijla.438>
- Snell-Hornby, Mary vd. (1998). *Handbuch Translation*, Tübingen: Stauffenburg Handbücher.
- Toury, Gideon (1995). *Descriptive Translation Studies and Beyond*. Amsterdam/Philadelphia: Benjamins Translation Library.
- Türk Dil Kurumu (2025) *Güncel Türkçe sözlük*. Erişim tarihi: Ağustos 2, 2025, <https://sozluk.gov.tr/>

